

ISTORINĖ APŽVALGA

1781–1783 m. Vilniaus universiteto Herbariumo pradžia siejama su prancūzų botaniko Žano Emanuelio Žilibero veikla.

1797–1823 m. VU Herbariumo rinkinius globojo Stanislovas Bonifacas Jundzilas.

1823 m. S. B. Jundzilas įsteigė botanikos kabinetą. Tais pačiais metais VU Herbariumui suteiktas akronimas WI.

1832 m. uždarius Vilniaus universitetą, Ž. E. Žilibero ir S. B. Jundzilo rinkiniai išvežti į Kijevo Šv. Vladimiro universitetą, (dabar saugoma Botanikos institute Kijeve). Likusi kolekcijų dalis perduota Vilniaus Medicinos akademijai.

1842 m. Herbariumas buvo uždarytas. Jo kolekcijas saugojo Vilniaus viešoji biblioteka ir Vilniaus Medicinos draugija.

1920–1939 m. Vilniuje atkurtame Stepono Batoro universitete atnaujinta Herbariumo veikla.

1922 m. Kaune prof. Konstantinas Regelis įkūrė Herbariumą prie Augalų sistematikos kabineto, kuris

1930 m. priklausė Vytauto Didžiojo universitetui.

1940 m. iš Vytauto Didžiojo universiteto apie 10 tūkst. herbariumo lapų perkelta į Vilniaus universiteto Herbariumą.

1995 m. iš Botanikos ir genetikos katedros patalpų Herbariumas perkeltas į Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto centrinį pastatą.

VU botanikos kabinetas botanikos sode (K. Račinskas, 1835)

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Švietimo ir mokslo ministerija
Mokslo ir technologijų populiarinimo
veiklų įgyvendinimo projekto
„Vartai į gamtamokslines studijas“ rėmėja.
Informacija: www.gf.vu.lt

Informacija lankytojams

Muziejus lankomas tik iš anksto susitarus
telefonu arba el. paštu
Tel.: (8 5) 239 8752, 239 8251
Faksas (8 5) 239 8204
El. paštas jone.rukseniene@gf.vu.lt

Adresas:

Vilniaus universitetas
Gamtos mokslų fakultetas
M. K. Čiurlionio g. 21 / 27 (I a. 127 kab.)
LT-03101 Vilnius

Teksto autorės A. Meldžiukienė ir J. Rukšėnienė
Nuotraukų autorė A. Meldžiukienė
*Vaistinė plautė, baltarudis baltikas, vaistinis drebulotis, skiautalūpiai,
raudondumblis, pievinė šilagėlė.*

VILNIAUS UNIVERSITETAS

SENIAUSIAS HERBARIUMAS LIETUVOJE

Kas yra Herbariumas

Herbariumas yra patalpa, kur saugomos grybų, dumblių ir augalų kolekcijos.

Herbariumo kolekcija vadinama apibūdintų, su duomenų etiketėmis, sudžiovintų ir pritvirtintų ant popieriaus arba tik sudėtų tarp popieriaus lapų minėtų organizmų rinkinys. Tai yra mokslinis dokumentas, pagalbinė priemonė, juos tiriant, nustatant jų rūšis bei paplitimą. Nei piešinys, nei nuotrauka negali taip gerai pateikti augalo ar grybo požymių, kaip jo herbariumo pavyzdys. Taip galima tirti retus augalus, padedant išsaugoti juos; išaiškinti naujas rūšis. Kartu vykdomi pavyzdžių mainai tarp įvairių šalių herbariumų padeda moksliniam darbui. Herbariumo darbuotojai, remdamiesi saugomomis kolekcijomis, gali apibūdinti surinktus augalus, grybus bei dumblius. Gali būti sunku patikėti, bet Lietuvoje dar ne visi minėti organizmai „atrasti“, t. y. nustatyti ir aprašyti. Kolekcijos nuolat papildomos retesnių ar naujų augalų bei grybų rūšių pavyzdžiais. Visi egzemplioriai čia kruopščiai saugomi. Gerai surinkta herbariumo kolekcija visuomet turi ir turės išliekamąją mokslinio dokumento vertę: kuo ji senesnė, tuo jos vertė didesnė. Herbariumas yra Lietuvos gyvosios gamtos praeities ir dabarties atspindys.

VU Herbariumo skyriai

Senasis Vilniaus universiteto, sukauptas pirmoje 19 a. pusėje. Jį sudaro apie 15 tūkst. herbariumo lapų. Pagrindiniai rinkėjai: S. B. Gorskis, J. Volfgangas, J. Fedorovičius, J. Jundzilas, J. Pabrėža. A. F. Lange, G. Reichenbachas, E. Lindemannas, E. K. Eichvaldas ir kiti.

Lietuvos induočių augalų. Jį sudaro apie 140 tūkst. herbariumo lapų. Pagrindiniai kolektoriai: K. Regelis, J. Kuprevičius, P. Snarskis, J. Dagys, M. Natkevičaitė-Ivanauskienė, I. Šarkinienė, E. Šimkūnaitė, R. Bandžiulienė, J. Tupčiauskaitė ir kt.

Pasaulinės floros. Apie 40 tūkst. herbariumo lapų ir sėklų pavyzdžių kolekcija.

Stepono Batoro universiteto laikotarpio. Jį sudaro daugiau nei 5 tūkst. herbariumo lapų. Pagrindiniai rinkėjai: V. Slavinskis, J. Tšebinskis, B. Hrinevieckis, J. Movšovičius, M. Raciborskis, K. Prošinskis ir kt. Didesnė kolekcijų dalis nesutvarkyta ir moksliskai nedokumentuota.

K. Benitso dendrologinė kolekcija, kurią sudaro 1,5 tūkst. herbariumo lapų.

Samanų – daugiau nei 1 tūkst. herbariumo vokų. Pagrindiniai kolektoriai: A. Minkevičius, N. Kalinauskaitė, J. Naujalis ir kt.

Grybų – sukaupta daugiau nei 10 tūkst. herbariumo pavyzdžių. Pagrindiniai rinkėjai: A. Minkevičius, E. Kutorga, J. Rukšėnienė, R. Iršėnaitė ir kt.

Kerpių – sukaupta apie 6 tūkst. herbariumo pavyzdžių. Pagrindiniai kolektoriai: T. Rudzinskaitė, I. Prigodina Lukošienė ir kt.

Dumblių – daugiau nei 1 tūkst. makro- ir mikroskopinių dumblių pavyzdžių. Pagrindiniai rinkėjai: A. Minkevičius, Č. Pocienė, I. Trainauskaitė, J. Kostkevičienė, J. Bakūnaitė ir kt.

Dublikatų – daugiau nei 2 tūkst. pavyzdžių, skirtų mainams su kitų šalių herbariumais.

VU Herbariumo ypatumai

- Pasaulio mastu amžiaus požiūriu VU Herbariumas patenka į pirmąjį seniausiųjų herbariumų penkiasdešimtuką.
- Apytiksliai VU Herbariumo kolekciją sudaro 300 tūkst. pavyzdžių.
- VU Herbariume žiediniai augalai tvarkomi pagal *De Dalla Torre et Harms* genčių numeraciją.
- Kasmet VU Herbariumas papildomas Lietuvos Raudonosios knygos augalų rūšių pavyzdžiais, surinktais studentų vasaros praktikos metu.

VU Herbariume saugoma:

- 15 augalų rūšių nomenklatūros tipų.
- 19 a. augalų ir grybų piešinių rinkinys, sudarytas iš 112 lakštų, kuris 2004–2005 m. restauruotas UNESCO lėšomis.
- Mokymui skirti ranka piešti plakatai (dauguma K. Prošinskio).
- Augalų žiedų maketai.

